

ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ
ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
КЕРІВНИХ КАДРІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ
ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ КРАЇН ЄС. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР УКРАЇНИ

Навчально-методичні матеріали

КИЇВ
2012

Затверджено навчально-методичною радою Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів органів державної податкової служби України.

Навчально-методичні матеріали: «Гармонізація податкових систем країн ЄС. Європейський вибір України»

/ Уклад: Свешніков С.М. – завідувач кафедри державного управління та податкової політики, канд. техн. наук, старший науковий співробітник;

Крижановський В.І. – старший викладач кафедри державного управління та податкової політики, канд. техн. наук, старший науковий співробітник К.: ДПС України. 2012

Демченко Г.В. – методист 2-ї категорії кафедри державного управління та податкової політики, - К.: ДПС України. 2012.

Комп'ютерна верстка: Лепеха О.Ю.

© Центр перепідготовки
та підвищення кваліфікації
керівних кадрів органів
державної податкової
служби України, 2012.

ЗМІСТ

	стор.
1. Основні поняття.....	4
2. Глобалізація світової економіки та конвергенція податкових систем.....	5
3. Гармонізація податкових систем країн ЄС: стан, проблеми, перспективи.....	7
4. Основні пріоритети реформування національної податкової системи. Європейський вибір України.....	10
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	14
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	15
ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	17

1. Основні поняття

Податки – це платежі, які збираються державою з юридичних та фізичних осіб з метою задоволення суспільних потреб. Податки – основне джерело бюджетних надходжень, фінансування соціальних та інших загальнодержавних програм і є одним із основних важелів впливу держави на ринкову економіку.

Податкова система представляє собою сукупність податків, зборів і обов'язкових платежів, які збираються державою, а також принципів, форм та методів установа, зміни, скасування, вирахування податків та податковий контроль.

В зарубіжній практиці історично склались два типи оподаткування доходу: *шедулярна та глобальна*.

Міжнародна економічна інтеграція («інтеграція» походить від лат. Integration – заповнення або integer – цілий) – це процес зростання економік сусідніх країн в єдиний господарчий комплекс на основі стійких економічних зв'язків між їх компаніями. Набула найширшого розповсюдження регіональна економічна інтеграція, можливо, в майбутньому стане навчальною стадією глобальної інтеграції, тобто злиття регіональних інтеграційних об'єднань. (від створення зон вільної торгівлі до всеосяжних митних союзів, наприклад, на базі ЄС і СНД).

Посилення європейської економічної інтеграції закономірно обумовило розвиток концепції міждержавної податкової уніфікації та гармонізації.

Податкова уніфікація (зведення до єдиної форми, системи, єдиних нормативів) – введення обов'язкових однакових юридичних норм та правил в сфері оподаткування і формування на даній основі єдиної податкової системи.

Податкова гармонізація (приведення до відповідності, злагожденості) – це вироблення загальної стратегії країн в сфері податкових правовідносин на відповідному етапі інтеграційної взаємодії, яка передбачає координацію податкової політики, систематизацію та уніфікацію окремих податків і податкових систем країн, що входять в склад міжнародних регіональних угруповань. В літературі також використовують поняття податкова «конвергенція» (зближення до рівноваги), «модифікація» (зміна, удосконалення).

Податкова політика Європейського союзу – система заходів, які проводяться інститутами та органами Європейського союзу, а також його державами – членами, з метою гармонізації податкового законодавства держав-членів для усунення податкових бар'єрів на внутрішньому ринку Європейського союзу, забезпечення реалізації основних свобод, передбачених Договором про Європейський союз (свободи переміщення товарів, осіб, послуг і капіталів), неприпустимості недобросовісної та згубної податкової конкуренції юрисдикцій держав-членів, неприпустимості податкової дискримінації на внутрішньому ринку, вироблення нових принципів та механізмів усунення подвійного оподаткування, а також забезпечення боротьби з податковими правопорушеннями.

Враховуючи, що податкова політика кожної країни традиційно реалізується у відповідності з національними інтересами, в ЄС відмовились від створення єдиної уніфікованої податкової системи. Замість цього було вирішено привести

законодавства країн-учасниць у відповідність, а також підпорядкувати національні податкові системи загальним задачам.

2. Глобалізація світової економіки та конвергенція податкових систем

В економічній літературі під **глобалізацією** розуміють :

- 1) процес зближення переваг споживачів і універсалізація асортименту пропонованої продукції по всьому світі, під час якої всесвітні продукти витісняють місцеві;
- 2) нова капіталістична економіка, що має такі основні характеристики: інформація, знання та інформаційні технології є складовими джерелами зростання продуктивності та конкурентоздатності. Ця нова економіка організовується здебільшого через структуру мережі менеджменту, виробництва і розподілу, а не окремих фірм, і вона є глобальною.

Охоплює сфери світового господарства:

- Виробниче інноваційна
- Фінансово-кредитна
- Торгово-посередницька

В кожній із вищезгаданих сфер світового господарства присутня податкова складова.

Етапи глобалізації та розвитку міждержавного співробітництва у податковій сфері

№ етапу	Часовий період	Специфіка процесу глобалізації	Специфіка процесу міждержавного податкового співробітництва
I	Друга половина XIX ст. – 1913 р. (початок Першої світової війни)	Початок глобалізації світових ринків, розвитку міжнародного інвестиційного співробітництва та транс націоналізації діяльності компаній	Початок співробітництва країн з питань запобігання міжнародного подвійного оподаткування доходів та майна. З 1843р.- укладення перших міжнародних податкових угод. Інтенсифікація процесу підписання податкових угод після введення на початку XX ст. оподаткування доходів.
II	Міжвоєнне 20-річчя (1919 – 1939 рр.) та період Другої світової війни (до 1945р.)	Поділ світової економіки на 2 підсистеми після революції 1917р. в Росії. В другій половині 1920х років – період бурхливого економічного розвитку в Північній Америці та Азії. З початку 1930х до кінця 1940х рр. – «чорні роки» дезінтеграції (період воєнного протистояння держав антигітлерівської коаліції і країн вісі Берлін-Рим-Токіо). Початок «холодної війни» між Заходом та Сходом.	Утворення в 1920 р. Фінансового комітету Ліги Націй. Підготовка перших модельних податкових конвенцій. Розвиток процесу міжнародного податкового співробітництва протягом всього періоду, в т.ч. під час Другої світової війни (підписання Мексиканської (1943р.) та Лондонської (1945р.) модельних податкових конвенцій)

III	Кінець 1940х – середина 1990 рр.	Бурхливий розвиток транснаціонального бізнесу і зростання трудових міграцій населення. Початок утворення інтеграційних угруповань (ЄС/ЄС, НАФТА, РЕВ та інш.) і експансії країн – податкових гаваней. Крах світової соціалістичної системи на межі 1980-1990х рр.	Підготовка Модельних податкових конвенцій ОЕСР (1963 і 1977 рр.) і ООН (1980 р.). Підписання Багатосторонньої податкової угоди країн Ради Економічної Взаємодопомоги (1977 – 1978 рр.). Початок розвитку процесу європейської податкової гармонізації (координації) в рамках ЄС (1993 р.) і ЄврАзЕС (1992-1995 рр.).
IV	З кінця 1990х років по наш час.	Початок епохи інформаційної та фінансової глобалізації системи світогосподарчих зв'язків. Бурхливий розвиток цифрових технологій та електронної комерції.	З 1998р.- початок міжнародної координації оподаткування угод у сфері електронної комерції. Міждержавне співробітництво в боротьбі зі згубною податковою конкуренцією. Початок гармонізації прямих податків в ЄС.

Вито Танці виділяє декілька т. з. *фінансових «термітів»* - чинників сучасної глобальної економіки, які «підточують» технологію оподаткування:

1/ *Інтернет – торгівля*, часто буває складно встановити факт такої торгівлі за фізичної наявності магазину чи фіскальну належність платника податків до конкретної країни.

2/ *Електронні гроші* створюють нові можливості ухиляння від податків

3/ *Міждержавні трансакції* всередині фірми і *трансфертне ціноутворення*, особливо стосується оцінки вартості інтелектуальної власності, витрат на НІОКР та позик.

4/ *Складність чи дуже просте небажання збирати податки з приватного фінансового капіталу*, оскільки висока ставка такого податку призводить до виведення цього доходу в країни з більш сприятливим податковим режимом.

5/ *Офшорні зони*, які часто використовуються для відмивання грошей та уникнення від податків.

6/ *Похідні фінансові інструменти*, регулювання випуску та обігу яких розвинуто дуже слабо. Крім того, ці інструменти часто використовуються для побудови схем уникнення від податків.

7/ *Міжнародна активність людей*, що зростає. Доходи, отримані від роботи за кордоном і рахунки в закордонних банках, як правило, достатньо легко скрити від уваги податкових органів всередині країни.

8/ *Практика покупки предметів розкоші* чи товарів, які обкладаються всередині своєї країни високими акцизами, за кордоном, де ціни на них нижчі.

Протидією вказаним негативним явищам може стати:

- звертання гіпертрофованих функцій держави і її концентрації на ключових аспектах - лібералізації та маркетизації основних державних функцій, подальшому зменшенню податкового тиску і пошуку збалансованості оподаткування мобільних та немобільних баз;
- об'єднання зусилля провідних центрів світового порядку (Північноамериканського, Європейського та Азіатського) на гармонізацію податкового законодавства та нівелювання традиційних офшорів (від створення наднаціональних міжнародних організацій, які займаються питаннями оподаткування, до прийняття світового податкового кодексу).

3. Гармонізація податкових систем країн ЄС: стан, проблеми, перспективи

Процес гармонізації податків стикається з вирішенням двох протилежних за своєю суттю проблем. Сутність першої полягає у тому, що утворення єдиного внутрішнього ринку передбачає уніфікацію податкового законодавства. Особливо це стосується отриманого прибутку підприємств і доходів інвесторів, тому що тільки вирішення цієї проблеми дає можливість капіталу вільно пересуватися між країнами - членами ЄС та уникнути бар'єрів, які стримують розвиток науково-технічної інтеграції та поширення найновіших досягнень науки, техніки та технології між державами. З другого боку, проведення гармонізації податків, його ставок, надання різних пільг по інвестиціях торкається внутрішньої політики держави, об'єктивно зменшує розмір отриманих податків у дохідну частину бюджету держави. Крім того, зменшується вплив уряду держави на внутрішніх виробників. Тому вирішення цих проблем має велике значення.

Процес гармонізації здійснюється поетапно. Виділяють 5 основних етапів:

перший - визначення галузей законодавства, що вимагають гармонізації; виділення сфер і проблемних питань у рамках окремої галузі.

другий - проведення порівняно - правового аналізу національних податкових законодавств.

третій - узгодження переліку національних законодавчих і інших нормативно-правових актів, що підлягають гармонізації.

четвертий - синхронне прийняття гармонізованих актів податкового законодавства.

п'ятий - здійснення контролю над реалізацією рішень із питань гармонізації.

Основні інституціональні принципи, на яких ґрунтується розвиток податкової гармонізації в ЄС:

принцип пропорційності - передбачає обмеження діяльності інститутів ЄС повноваженнями, наданими їм установчими документами ЄС та встановленими цілями європейської інтеграції (стаття 5 Договору про ЄС);

принцип субсидіарності - інститути ЄС не мають права самостійно втручатись у функціонування будь-якого з сегментів економіки держав-членів ЄС за винятком випадків, коли подібне втручання необхідне для виконання стратегічних завдань ЄС. (стаття 5 Договору про ЄС).

принцип одноголосності - будь-яке рішення щодо формування податкової політики в ЄС мають приймати за одноголосної згоди держав-членів ЄС і зафіксувати у відповідній нормі інтеграційного законодавства. Можливість держави-члена ЄС накладати вето на будь-яке рішення у сфері гармонізації податків, що здатне спричинити згубні наслідки для економіки даної держави;

принцип податкової недискримінації - охоплює два основні положення: по-перше, неможливість прямого або непрямого оподаткування внутрішніми податками однією державою-членом ЄС продукції іншої держави-члена в розмірі, що перевищує оподаткування національної продукції; по-друге, держава-член ЄС не повинна оподатковувати продукцію інших держав-членів внутрішніми податками з метою непрямого захисту своїй продукції (стаття 90 Договору про ЄС);

принцип нейтральності оподаткування - полягає у забороні відшкодування внутрішнього оподаткування при вивезенні продукції на територію іншої держави-члена ЄС в розмірі, що перевищує рівень сплачених прямих або непрямих податків.

Питання конвергенції податків у ЄС є гострим та політично дискусійним. Податкова суверенність - основна складова національного суверенітету. Хоча члени Євросоюзу погодили напрями кооперації у фінансній сфері шляхом підписання Маастрихтського договору та Пакту Стабільності й Розвитку, прийняття основних рішень у галузі податкової політики залишається прерогативою національних урядів. Крім того, Великобританія, Данія, Швеція більш незалежні у прийнятті своїх рішень оскільки не є членами ЕВС. Для більшості країн ЄС характерна дворівнева система оподаткування (унітарна держава-Державний та місцеві бюджети), тоді як для Німеччини, та інших федеральних держав (США, Канада, Австрія, Швейцарія)– трьох рівня (ця система, яка пов'язана з бюджетними відносинами між різними гілками влади характерна також для України та Росії).

В досягненні гармонізації податкових систем основним завданням є розробка єдиних концептуальних підходів до механізму податкового адміністрування.

Створення Європейського Союзу – Маастрихтський договір (підписаний 1992р., введений в дію 1993р.)

- ПДВ сплачується в країні походження;
- Єдність основної ставки ПДВ (не менше 15%) та пільгової не менше 5%;
- Обмежене коло товарів, яке може бути звільнено від ПДВ (соціального значення);
- Уніфікація акцизів: на деякі товари (чай, сіль, цукор) відмінені, на інші (включаючи каву) встановлені єдині ставки;
- Гармонізація правил визначення оподаткованого прибутку (амортисування, система консолідованої звітності, термін – звітний рік, інвестиційні пільги).

Тенденції оподаткування в країнах ЄС:

1) *Коливання рівня оподаткування (долі ВВП, який перерозподіляється через податкову систему) в старих (ЄС-15) і нових членах (ЄС-12):* від 51,3% в Швеції до 28,0% в Румунії. Середній рівень податкового навантаження в країнах ЄС дорівнював 37,4%. (в Україні - 33%);

2) *Нові члени ЄС мають суттєву частину податків на споживання в загальних надходженнях* (в середньому на 8-10% більше, ніж у ЄС-15) – більш енергоємні технології, як наслідок оподаткування енергоносіїв;

3) *Значна диференціація в прямому оподаткуванні мобільних баз. «Податковий демпінг» з боку нових країн ЄС.*

- частка прямих податків у ВВП ЄС-15 від 10,2% (Німеччина) до 30% (Данія), у ЄС – 12 не сягає 10%;

- різниця в ставках корпоративного оподаткування та прибуткового податку близько 10 відс. пунктів: старі члени ЄС – 31,4%(прибутковий-46,2%), нові – 21,5% (прибутковий -34,9%);

Таблиця. Структурована система податків, у % до ВВП

Країна	Частка непрямих податків у ВВП, %	Частка прямих податків у ВВП, %	Частка соціальних відрахувань у ВВП, %	Загальна частка податків у ВВП, %
Австрія	14,5	13,3	16,3	43,6
Бельгія	13,2	17,1	16,3	45,4
Великобританія	13,3	15,5	8,0	36,7
Греція	14,2	8,9	15,7	36,4
Данія	17,2	29,9	1,7	49,0
Естонія	12,1	9,2	11,3	32,6
Ірландія	12,8	12,1	5,9	29,9

Іспанія	12,0	10,5	13,7	36,3
Італія	14,3	13,9	13,2	41,6
Кіпр	16,9	10,3	6,9	34,1
Латвія	11,3	8,2	8,9	28,4
Литва	11,1	8,5	8,7	28,3
Люксембург	13,5	15,2	12,3	41,5
Мальта	15,2	11,5	8,1	34,8
Нідерланди	13,1	10,8	15,7	39,2
Німеччина	11,7	10,2	18,0	40,4
Польща	15,1	7,1	13,6	35,8
Португалія	15,3	9,1	12,8	36,1
Словаччина	11,6	6,0	11,3	28,9
Словенія	16,5	8,7	14,9	40,1
Угорщина	15,7	9,3	12,4	37,4
Фінляндія	14,0	18,2	12,3	44,9
Франція	15,3	11,1	18,2	43,9
Чехія	11,9	9,4	14,7	36,0
Швеція	17,1	18,7	14,9	50,7

Пріоритети оподаткування в окремих країнах ЄС

Данія, Великобританія, Франція, Чехія – велика фіскальна спрямованість корпоративного податку;

Швеція, Фінляндія, Великобританія, Нідерланди – максимальний перерозподіл можливостей прибуткового оподаткування при незначному навантаженні соціальних платежів на доходи фізичних осіб;

Німеччина, Чехія, Польща, Франція, Словаччина, Бельгія, Італія – максимальна питома вага соціальних платежів в податкових надходженнях;

Данія, Великобританія, Ірландія, Кіпр, Нідерланди – податки на майно формують достатньо суттєву частину доходів бюджетів.

4. Основні пріоритети реформування національної податкової системи. Європейський вибір України

Україна першою серед держав СНД 14 червня 1994р. визначила свої відносини з ЄС Угодою про партнерство і співробітництво. Крім цього, 11 червня 1998р. Президент України видав Указ «Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» №615/98. Згідно із статтею 51 зазначеної Угоди наша країна має зобов'язання наблизити законодавство щодо непрямого оподаткування і оподаткування прибутку підприємств до норм і стандартів податкового права ЄС.

В 2006 році ДПС України стала членом Внутрішньо-європейської організації податкових адміністрацій (Intra-European organization of tax administration – IOTA). Організацію заснували податкові адміністрації європейських країн у 1996 році за підтримки Європейської Комісії. На теперішній час ІОТА налічує 43 країн-членів.

Необхідність адаптації вітчизняних податків до законодавства ЄС сформульовано у Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004–2015 рр.) «Шляхом європейської інтеграції». Відповідною спробою визначення напрямків інтеграції податкової системи в Європейське Співтовариство стало затвердження 19 лютого 2007 р. Концепції реформування податкової системи України.

Сьогодні податкова система України на відміну від країн ЄС, на жаль, ще не сприяє побудові соціально орієнтованої конкурентоспроможної ринкової економіки держави. За даними доповіді «Сплата податків» Світового банку й аудиторської компанії «PricewaterhouseCoopers» про стан податкових систем 178 країн світу, у 2007 році вітчизняна податкова система зайняла 177 місце. У 2011 році за рівнем податкового навантаження Україна має 181 позицію з 183 країн світу. Тобто, сьогоденні реалії функціонування податкової системи не можна порівняти з жодною європейською державою ні за економічним розвитком, ні за податковою культурою, ні за рівнем корупції, ні за рівнем тіньової економіки та ін.

Фіскальна ефективність системи оподаткування в Україні хоча і має тенденцію до збільшення, але є нижчою від країн Євросоюзу як в цілому (рівень оподаткування 33 та 37,4% відповідно) так і по основних бюджетоформуючих податках. Так, в оподаткуванні індивідуальних доходів громадян, Україна акумулювала їх у сумі, що дорівнювала лише 3,8% обсягів ВВП, в країнах ЄС частка цих податків - 8,8% ВВП. Сума ПДВ, зібраного в Україні з вітчизняних товарів, становила 5,5% ВВП, у країнах Євросоюзу - 7,7% ВВП.

Безумовно, прийнятий в 2010 році *Податковий кодекс України* є пріоритетним законодавчим актом, яким реалізована низка елементів європейської гармонізації податкового законодавства, зокрема, зменшення податкового тиску на економіку та соціальну сферу. Але він не вирішив деякі питання неузгодженості податкового та галузевого законодавств. Надання значних по кількості пільг (преференцій) здійснюється без імплементації у відповідні закони з питання оподаткування. Має місце не визначення єдиної термінології, що збільшує ризик виникнення конфліктів між платниками податків та контролюючими органами.

Вдосконалення *податку на додану вартість* і його наближення до вимог ЄС передбачає наступне: скорочення переліку пільгових операцій; поступовий перехід до диференційованої шкали ставок, керуючись принципом: товари першої необхідності - знижена ставка, усі інші товари - стандартна ставка.

Сумарно на ПДВ, акцизні збори та імпортерне мито припадає 50% податкових надходжень. У такому контексті обґрунтованими є пропозиції зниження ставки ПДВ до оптимальної європейської ставки (15%). З 01.01.2004 стандартна ставка становитиме 17% і понижена залишиться 0%. Такий крок не повинен зменшити податкові надходження, якщо позбутися зайвих пільг і активізувати боротьбу з ухилянням від сплати податків. Водночас не варто запроваджувати пільгові ставки ПДВ.

Необхідно змінити правила формування об'єкта оподаткування - *оподатковуваного прибутку*. Режим перетворення бухгалтерського фінансового результату зараз не відповідає прийнятим нормативним рішенням в країнах

Євросоюзу і гальмує, а не полегшує господарську активність як українських, так і іноземних суб'єктів.

При сьогоденній системі оподаткування прибутку підприємств зберігається повне подвійне оподаткування доходів податком на прибуток і податком на доход з джерел оподаткування. На думку фахівців, було б краще змінити це положення введенням системи повного вирахування з уже розподіленого прибутку податку на прибуток, що оплачувався як податок на прибуток до моменту його розподілу (ця система функціонує майже в усіх країнах ЄС).

Україна повинна укласти угоди про уникнення подвійного оподатковування практично з усіма країнами-членами Євросоюзу. В усіх угодах доцільно передбачити розпорядження, що відноситься до оподатковування при виконанні договірних зобов'язань, передбачивши можливі економічні наслідки при корекції оподатковуваного прибутку (що відповідає положенням відповідного законодавства, наприклад, Австрії, Бельгії, Німеччини, Іспанії, Данії, Великобританії). Тому необхідно вжити заходів по приєднанню країни до Конвенції про уникнення подвійного оподатковування в зв'язку з корекцією прибутку учасників експортно-імпортних операцій, членами якої є всі країни ЄС.

Безумовно кроком протидії тінізації доходів було запровадження з січня 2004 р. єдиної ставки *податку на доход фізичних осіб* в розмірі 10 відсотків, а з введенням Податкового кодексу 15 (17) відсотків.

Однак, практика свідчить, що фіксована ставка податку не відповідає принципу соціальної справедливості системи оподаткування. Ще В.М. Геець зазначив, що шкала податків на доходи населення, яка існує в Україні, - це однозначно шлях до збагачення багатих, а, отже, вона не зруйнує олігархію.

Тому, на перспективу доцільною є диференціація ставок податку на доходи фізичних осіб, не виключено – в межах *податку DIT*, який користується все більшою популярністю у країнах «старої» Європи (Скандинавська модель).

З метою адаптації вітчизняної податкової системи до європейських стандартів видається необхідним і вже частково здійснюється:

- а) підвищення ставок акцизного збору на цигарки, алкоголь і тютюнові вироби,
- б) запровадження податків на нерухомість і банківські депозити, а також акцизного збору на бензин і дизельне паливо,
- в) впорядкування спрощеної системи оподаткування,
- г) нових підходів до системи оподаткування природно-ресурсних та рентних платежів.

Такі заходи наблизять вітчизняну податкову систему до європейських вимог і полегшать реалізацію низки цілей податкової політики: стимулювання економічного розвитку і структурної перебудови, заохочення інвестицій, стимулювання зайнятості, підвищення добробуту населення та розвитку людського капіталу.

Нетипова для розвинутих європейських країн масштабність неоподатковуваних фінансово-господарських операцій зумовлює визначення одним з пріоритетів економічних трансформацій боротьбу з податковими правопорушеннями. За різними даними *тіньовий сектор* в Україні становить від

47% до 53% ВВП, тоді як в країнах ЄС в середньому 20,7%. При цьому силові методи, за допомогою заходів для підвищення якості роботи контролюючих органів у комплексі з проведенням антикорупційних розслідувань, мають поєднуватись із застосуванням важелів економічного впливу. Прискорити вирішення проблеми ухилення від оподаткування можна за допомогою спрощення та систематизації податкового законодавства, максимальної автоматизації процесів адміністрування податків, а також заходів у рамках виховання фіскальної свідомості нації.

Загальні тенденції оподаткування, що склалися в Європейському Союзі, мають стати орієнтиром для процесу адаптації податкових систем країн, які прагнуть вступити в ЄС, в тому числі й для України.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На сучасному етапі глобалізації системи світогосподарчих зв'язків конвергенція податкових систем провідних країн світу перейшла на якісно новий рівень свого розвитку, причому в 21 ст. міждержавне співробітництво в податковій сфері все більше впливає на формування національної податкової політики.

Наразі очевидно, що зміни в оподаткуванні повинні бути узгодженими між собою і органічно вписуватись в функціонуючу фіскальну систему. Правда, системне бачення реформ часто накладається на концептуальний підхід, згідно якому Україні пропонується швидше включитися в процес податкової конвергенції, а ті сфери, які поки що найменш гармонізовані в ЄС, розвивати за власним «фіскальним сценарієм». В даному підході є дві небезпеки. По-перше, розвиток соціально – економічних системи та державних фінансів в Україні, постсоціалістичних країнах ЄС і, тим більше, в країнах з розвинутою ринковою економікою має багато відмінностей. Тому спроби запозичень досвіду європейського оподаткування шляхом накладання прогресивних для об'єднаної Європи механізмів на економіко – інституціональне середовище України можуть призвести до негативних економічних та фіскальних наслідків. По – друге, конвергенція оподаткування в ЄС – це процес, який має конкретні напрямки розвитку та динаміку. не можна орієнтуватися лише на сучасні досягнення податкової гармонізації. Країни ЄС роблять спробу оптимізувати своє оподаткування (впроваджувати нові податкові технології на основі самооподаткування, підтримувати високий рівень соціальних стандартів тощо). Тому тільки усвідомлення принципів даної оптимізації може служити орієнтиром для побудови фіскального регулювання в Україні. Крім того, не треба забувати, що основним внутрішньо торговим партнером України є Росія, і це потрібно враховувати при розробленні концепції податкової реформи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шемятенков В. Г. Европейская интеграция: учебное для вузов. – М.: Международные отношения, 2003 – 399 с
2. Мовсесян А. Г. Мировая экономика: учебник для вузов / А. Г. Мовсесян, С. Б. Огневцев. – М.: Финансы и статистика, 2001 – 654 с.
3. А. С. Захаров, «Налоговая політика ЕС: правовы основы», журнал «ЗАКОН», сентябрь 2007.
4. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. М.: Инфра-М. 2006.
5. Пансков В.Г., Князев В.Г. Налоги и налогообложение: Учебник для вузов. М.: МЦФЭР, 2003, с.228.
6. Норберг Ю. «В защиту глобального капитализма»/Пер. с англ. М.: Новое издательство, 2007.-272с
7. Вито Танци (Vito Tanzi, Inter-American Development Bank, в 1981–2001 гг. — директор налогового департамента МВФ), доклад на XV научной конференции РЭШ.
8. П о г о р л е ц к и й А. И. Внешние факторы формирования национальной налоговой политики. СПб., 2004. С. 96–118.
9. Балакина А.П., М.Р. Бобоев, к.э.н., Н.Т. Мамбеталиев, к.т.н., Н.Н. Тютюрюков. к.э.н., доцент Налоговые системы государств-членов Евразийского экономического сообщества: Учебное пособие. Под редакцией доктора экономических наук, профессора А.З. Дадашева — М.: , 2002. — 304 с. (с.181-186) ISBN 5-93094-061-4
10. Економічні проблеми ХХІ століття: міжнародний та український виміри/ За ред.. С.І.Юрія, Є.В. Савельєва. – К., Знання, 2007 – 595с.
11. Валігула В. Теоретичні засади міждержавної податкової гармонізації та характеристики податкових систем країн Європейського Союзу в контексті євроінтеграції України.//Світ фінансів.- 2008.-№1, с.183-194.
12. Гусак О.Ю. Особливості застосування податків на споживання в країнах Європейського союзу // Формування ринкових відносин в Україні.- 2008. - №12. – С.26-31.
13. Крисоватий А.І., Кошук Т.В. Вплив поглиблення інтеграції на податкову політику країн – учасниць ЄС // Фінанси України. – 2009. - №2. – С.31-43.
14. Сабельников Л. В., Зотов Г. М., Чеботарева Е. Д. Налогообложение в Европейском Союзе. М., 2005- с 201
15. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України // Фінанси України -2008. - №2. – С.68-81.
16. Єфименко Т. Податковий кодекс України: питання ефективності та суспільної злагоди //Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 3–11.
17. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 рр.) «Шляхом європейської інтеграції» / Авт. кол.: А.Гальчинський, В. Геєць та ін. Нац. Ін-т стра-тег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ.інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

18. Геєць В. Деякі порівнянні ознаки трансформаційних моделей економіки України і Росії // Економіка України. – 2005. – С.14 – 17.
19. Онуфрик М. Порівняльний аналіз податкових систем і податкового навантаження країн– членів ЄС та України // Економіка і держава. – 2006. – № 11. – С. 14–18.
20. Шевчук В. Передумови та загрози «перегріву» ринку нерухомості та механізми його врегулювання // Стратегічні пріоритети. —2006. – № 1. – С. 118–127.
21. Крисоватий А.І., Кошук Т.В. Діалектика трансформації податкової політики України в контексті європейської інтеграції // Журнал європейської економіки. - 2005. - Том 4. - № 2. - С. 185 – 202.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Система оподаткування - це:

- а) сукупність податків і платежів, принципів, методів та засобів справляння і контролю за їх надходженням до централізованих фондів
- б) відносини, що виникають між платниками та державою в процесі оподаткування
- в) розподіл доходів і податкових зобов'язань платників податків
- г) податкові надходження до бюджету

2. Валовий внутрішній продукт держави (ВВП) – це:

- а) сукупна вартість за ринковими цінами усього обсягу кінцевих товарів і послуг, вироблених у даній країні впродовж одного року (не враховуючи надходження від їх експорту)
- б) сукупна вартість за ринковими цінами усього обсягу кінцевих товарів і послуг, вироблених у даній країні впродовж одного року (враховуючи надходження від їх експорту)

3. У зарубіжній практиці використовуються такі форми побудови прибуткового податку:

- а) шедулярна система;
- б) класична система;
- в) глобальна система;
- г) система умовного нарахування;
- д) система диференціації ставок;
- е) комбінована система.

4. Податок, що є найбільш поширеним у зарубіжних країнах серед непрямих податків, — це:

- а) ПДВ;
- б) універсальний акциз;
- в) мито;
- г) акцизи на товари і послуги;
- д) прибутковий податок;
- е) податок на прибуток.

5. Основна мета податкової координації:

- а) адаптація податкової системи до поточних змін;
- б) запобігання зростанню сукупного податкового навантаження;
- в) запобігання податковій конкуренції;
- г) досягнення гармонізації податкових систем.

6. Податкова гармонізація означає:

- а) узгодження щодо типу податку;
- б) узгодження податкової бази;
- в) узгодження податкових ставок;

- г) уніфікація податкових ставок;
- д) уніфікація податкових систем.

7. Із наданого переліку оберіть види глобалізації світової економіки.

- а) виробничо-інноваційна
- б) фінансово-кредитна
- в) торгово-посередницька
- г) всі варіанти відповідей вірні

8. Встановіть відповідність між інституційними принципами податкової гармонізації та їх змістом:

принцип пропорційності та субсидіарності		Охоплює два основні положення: по-перше, неможливість прямого або непрямого оподаткування внутрішніми податками однією державою-членом ЄС продукції іншої держави-члена в розмірі, що перевищує оподаткування національної продукції; по-друге, держава-член ЄС не повинна оподатковувати продукцію інших держав-членів внутрішніми податками з метою непрямого захисту іншої продукції
принцип одноголосності		Будь-яке рішення щодо формування податкової політики в ЄС мають приймати за згодою усіх держав-членів ЄС і зафіксувати у відповідній нормі інтеграційного законодавства.
принцип податкової недискримінації		Полягає у забороні відшкодування внутрішнього оподаткування при вивезенні продукції на територію іншої держави-члена ЄС в розмірі, що перевищує рівень сплачених прямих або непрямих податків.
принцип нейтральності оподаткування		Передбачає обмеження діяльності інститутів ЄС повноваженнями, наданими їм установчими документами ЄС та встановленими цілями європейської інтеграції. Інститути ЄС не мають права самостійно втручатись у функціонування будь-якого з сегментів економіки держав-членів ЄС за винятком випадків, коли подібне втручання необхідне для виконання стратегічних завдань ЄС.

9. Чи є вірним твердження, що термін «податкова уніфікація» та «податкова гармонізація» мають однаковий зміст.

- а) Так
- б) Ні

10. Із наданого переліку оберіть податки на споживання.

- а) податок на додану вартість
- б) акцизний податок
- в) податок на прибуток
- г) податок з доходів фізичних осіб

11. Із наданого переліку, які європейські країни не є членами ЄС:

- а) Бельгія
- б) Норвегія
- в) Латвія
- г) Швейцарія
- д) Австрія

12. Маастрихтським договором (1993р) визначені основи:

- а) створення Європейського Союзу
- б) уніфікації податків споживання
- в) гармонізації прямого оподаткування

13. Із наведених варіантів оберіть коректну послідовність етапів гармонізації податкового законодавства:

1. порівняльно-правовий аналіз;
2. узгодження переліку законодавчих актів;
3. визначення галузей або проблемних питань в окремій галузі;
4. здійснення контролю над реалізацією рішень;
5. синхронне прийняття гармонізованих актів.

- а) 1,2,3,4,5
- б) 3,1,2,5,4
- в) 2,1,3,5,4
- г) 3,2,1,5,4
- д) 2,3,5,1,4

14. Доповніть прогалини словами: Податкова гармонізація передбачає ... структури податкових систем, порядку стягнення податків і податкових платежів в усіх країнах суспільства

- а) зведення до однакової
- б) приведення до відповідності
- в) повну уніфікацію
- г) стандартизацію
- д) зміну
- е) злиття

15. Із наданого переліку оберіть які відносяться до фінансових «термітів» сучасної глобальної економіки:

- а) ринкова конкуренція
- б) електронні гроші
- в) інтернет - торгівля
- г) бюджетний дефіцит
- д) трансфертне ціноутворення

ДЛЯ НОТАТОК

[illegible]